Ч. 275 Неділя 11 (23) грудня 1894. Рік IV.

Виходить у Львові що дня (крім недїль і гр. кат. сьвят) о 5-ій годинї по полудни.

Редакция і Адмінїстрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в Адмінїстрациї „Ґазети Львівскої“ і в ц. к. Старостьвах на провінциї:

на цїлий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цїлий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр. 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Буджет краєвий на рік 1895.

Ми вже писали, що Видїл краєвий, укладаючи буджет на 1895 рік, поставив внесенє обнизити додатки до податків на фонд краєвий о 4 кр., то значить з 65 на 61 кр., а для оподаткованих міста Кракова і повітів краківского і хшанівского, котрим опускало ся доси 14 кр., з 51 на 47 кр. Що на другий рік можна буде обнизити додатки до безпосередних податків, походить се звідси, що на підставі нового закона о краєвих оплатах консумцийних край дістане 820.000 зр. З того 20.000 зр. буде коштувати заряд, отже остане ся 800.000 зр., а з сеї суми після ухвали Сойму половину має ся ужити на знижку додатків до податків.

На другий рік на видатки призначено 11,547.278 зр. і тілько також буде доходу, рахуючи вже й доходи з додатків до податків. Загальні позициї буджету такі:

Видатки: Кошти репрезентациї краю 108.446 зр. Кошти заряду 295 665 зр. Кошти лїченя убогих хорих 890.000 зр. Кошти щїпленя віспи 72.000 зр. Видатки санїтарні 22.000 зр. Підмоги для добродїйних закладів 17.474 зр. Видатки на науку і просьвіту 2,098.683 зр. Удержанє історичних памятників 17.020 зр. Кватерункове жандармериї 205.210 зр. Видатки на комунїкациї 1,378.597 зр. Дотациї для закладів краєвих (шпиталів) 116.711 зр. Видатки на шупасництво 24.000 зр. Будівлї водні і мелїорациї 589.657 зр. Амортизация позичок 4,998 965 зр. На рільництво і гірництво 513.394 зр. На піднесенє ремесла і промислу 140.876 зр. На инші видатки 58.380 зр. Разом видатків буде 11,547.278 зр.

Доходи: З рахунків минувших лїт остало ся 1,671.828 зр. Проценти від гроший хвилево льокованих 10.000 зр. Доходи з краєвих доріг 228.750 зр. Надвишка доходів від закладів дотованих 5.382 зр. Звороти задатків з минувших лїт 43.347 зр. Звороти позичок 60.785 зр. Доходи школи господарства лїсного у Львові 6.340 зр. Доходи шкіл і фільварку в Дублянах 71.698 зр. Доходи школи і фільварку в Черниховї 56.715 зр. Доходи инших краєвих шкіл рільничих 18.132 зр. Звороти за справджуванє аптикарских рахунків 600 зр. Доходи з інкамерациї фонду запомоги з 1866 року 1.482 зр. Доходу з кватерунку жандармериї 63.650 зр. Звороти з видатків шупасових 8.000 зр. Доходи з краєвих складів збіжевих і спіритусових 38.260 зр. Доходи з краєвих оплат консумцийних 800.000 зр. Ріжні доходи 1,870 889 зр. Сума доходів власних 4,955.858 зр. Додатки до податків безпроцентових 6,591.420 зр. Сума доходів 11,547.278 зр.

Пояснимо кілька позиций докладнїйше. В рубрицї „амортизация позичок“ найвисша позиция єсть 2,743.766 зр. на одноразову сплату давних довгів після фінансової проґрами, установленої по конверсиї довгу індемнїзацийного. Кромі квоти 2,743.766 зр., вставленої на 1895 рік на сплату давних довгів, єсть ще 345.000 зр. прелїмінованих в сїй рубрицї на сплату незголошених доси а ще не задавнених облїґів і купонів бувших фондів індемнїзацийних.

В рубрицї на цїли „науки і просьвіти“ прелїмінує Видїл краєвий 2,098.683, то єсть о 350.154 зр. більше, нїж в роцї 1894. Найбільшу позицию в сїй рубрицї становить видаток краєвого фонду шкільного, котрий зростає на другий рік о 361.000 зр. На лїченє убогих хорих призначено 40.000 зр. більше. На водні будівлї і мелїорациї призначено 137.922 зр. більше, а то з причини дальшого виконуваня реґуляцийної проґрами і втягненя до неї нових рік. Видатки на комунїкациї зростуть о 38.326 зр. головно задля підвисшеня позициї на підмоги для повітів і громад на будову доріг. Зросли також о 15.673 зр. видатки на рільництво і гірництво.

Взагалї зріст видатків виносить 3,047.775 зр., але щоби собі представити справдешнїй зріст, треба відтягнути в рубрицї „амортизация позичок“ зріст о 1,430.943 зр., бо то, як сказано, видаток переходовий. По віднятю сеї квоти одержимо 616.832 зр. справдїшного зросту видатків, котрий — як виходить з повисших пояснень — іде зовсїм на цїли продукцийні: на школи, комунїкациї, реґуляциї, мелїорациї рільні і на поправу відносин санїтарних.

Ріжні доходи містять в собі між иншим запомогу зі скарбу державного з титулу бувших фондів індемнїзацийних в квотї 1,488.935 зр. і ріжні доходи тихже фондів, головно залеглости податкові в сумі 290.000 зр. Инші рубрики доходів зростають стало головно зворотами ріжних позичок, удїлюваних Соймом (позички на засїви і т. п.), а також через те, що дістає ся висші, нїж давнїйше субвенциї зі скарбу державного на ріжні цїли продукцийні, рільничі школи і т. п.

Реформа безпосередних податків особистих.

На вівторковім засїданю Палати послів роздано послам друковане предложенє правитель-

Дезертир.

(Образок з прускогo судівництва войскового — бар. Шлїхта.)

(Конець).

— Бідний Шафранек терпів смертельні муки; він не знав, що має казати і яку причину подати. Ніч, яку перебув запертий в арештї, позбавила єго послїдної крихітки здорового розсудку, а всему, що він зізнавав по правдї, не вірено.

По лици ад'ютанта перебігла радісна усьмішка:

— Ага, брате, то вже виглядає инакше. Отже служба була для вас за тяжка, а ви собі погадали: „От, не маю охоти більше служити, то й піду собі“. Чи так?

— Так, пане лейтнант. — Єму-ж було все одно, що він говорив, коби лише вийшов скорше з арешту.

— І ви собі того зовсїм не розважили? Та ж лише що вісїм днїв тому назад, як ви зложили присягу, а вже передвчера утекли? Чи вам не читали і не пояснювали военних артикулів?

— Так пане лейтнант.

— Ну і щож ви собі гадали, як ви вийшли з касарнї? Знаєте, що ви зробили? Ви зломили присягу, а хто ломить присягу, той єсть без чести. То погляд мій і ваших настоятелїв.

Вся кров уступила з Шафранкового лиця, не все порозумів він, що офіцир до него говорив, але слова „без чести“ звенїли в єго ухах, а він знав, що они значать. Ад'ютант взяв перо і став писати.

— Маєте що сказати на своє оправданє? Тілько лишіть свою дурноту. Маєте ще що додати! Знушали ся над вами?

— Нї, пане лейтнант.

— Не давали вам вашої платнї, вашого хлїба?

— Нї, пане лейтнант.

— І ви признаєте ся до вини, що утекли від свого полку, щоби не робити служби?

Немов шукаючи помочи, поглянув Шафранек на асистента, але той витятнув свій годинник і дивив ся з найбільшою увагою на вказівки.

— Не розумію, пане лейтнант.

— До грома, то наставте уха! Питаю: Коли ви згаданого вечера вийшли з касарнї, чи ми мали намір утечи з вашої компанії?

— Так, пане лейтнант.

— А були би ви добровільно вернули, коли би ми вас не були зараз зловили?

Се було питанє, коло котрого все обертало ся; коли би він був відповів „так“, то тут заходило тілько „недозволене віддаленє ся з компанії“ і єго укарали би кількома днями арешту, коли-ж знов сказав би „нї“, то єго доля була запечатана. Але Шафранек не знав і не здогадував ся нїчого, він цїлком не розумів, длячого ад'ютант питає єго о тілько річий і навгад відповів — „нї“.

Лейтнант підтягнув брови і видивив ся остро на него. „То ви такий пташок? Дуже приємно дізнати ся о тім. Ну, коли так, то ми не довго будемо з вами балакати. Нехай инші люди роблять собі з вами, що хотять“.

І скорим почерком списав тих кілька зізнань та подав їх по перечитаню обжалованому до підпису. Протокол обіймав зізнаня, що інфантерист Станїслав Шафранек віддалив ся потайки з касарнї з кріпким наміром не вертати більше до служби.

Ще того самого дня відійшли акти до дивізиї. Суд полковий, котрий має право засуджувати лиш на шість недїль легкого арешту, показав ся недостаточним в такій тяжкій провинї.

Кілька днів пізнїйше випущено Шафранка з арешту, однако не на то, щоби — як він думав — дати єму свободу і відставити назад до служби при компанії, лише щоби в товаристві підофіцира і фрайтра, що з набитими карабінами на рамени взяли єго в середину між себе, відставити єго до дивізийного суду. Він і того не розумів; чи-ж єго провина була така велика, щоби обходжено ся з ним, як з яким злочинцем?

Заряджене безпроволочно дальше слїдство

ства в справі реформи податків особистих і зміст того предложеня зі змінами ухваленими постійною комісиєю податковою. Після того проєкту має теперішна реформа на цїли: Знесенє дотеперішного податку доходового, управильненє податку зарібкового і заведенє податку від рент а також особистого податку доходового і податку від платнї при висших поборах службових.

Після внесень комісиї має бути ужитий дохід з безпосередного податку особистого в слїдуючий спосіб: Скарб державний має задержати в лїтах 1896 і 1897 крім коштів в сумі 1,200.000 зр. лиш таку суму, яку після дотеперішних норм був би одержав. Яко таку суму приписує проєкт закона загальний дохід з податку зарібкового і доходового за рік 1895 враз з додатком, виносячим в 1896 р. 2 прц. а в 1897 р. 4 проц. того-ж доходу. Цїла дальша звишка доходу має бути ужита на зниженє податків і на виплати до фондів краєвих, а іменно: в роках 1896 і 1897 настане: 1. Знижка 10 проц. від податку ґрунтового і будівельного, з виїмкою 5 проц. податку від доходу домів, вільних від податку. 2. Головна сума податку зарібкового має бути означена в сумі о 20 проц. низшій від суми, яку мали би в 1896 р. заплатити після дотеперішних норм всї підпадаючі зарібковому податкови зарібки.

Оставший з того податку останок має бути ужитий на виплату до фондів краєвих аж до висоти 3,000.000 зр. Коли надвишка переступить три міліони, то настане дальше зниженє податків, а іменно при податку грунтовім аж до 15 проц., податку будівельнім до 12 і пів проц., податку зарібковім до 25 проц. Аж по осягненю тих знижок і по певнім зниженю податку від предприємств, обовязаних до публичного складаня рахунків, настане дальша вплата до фондів краєвих повисше тої суми 3,000.000 зр.

Текст комісиї містить в собі предложенє тих засад з деякими змінами також на слїдуючих 10 лїт, а іменно на період 1898—1907, а проєкт правительства містить в собі лиш постановленє, що по уплыві 2 лїт настане рішуче зниженє згаданих податків, але висота того зниженя має бути означена „окремим законом“. Після виголошеної недавно п. мінїстром фінансів бесїди, буде знижка податку ґрунтового виносити в роках 1896 і 1897 від 1 січня 1896 з 37 і пів міліона на 33,750.000 зр., а при дальшій знижцї о 5 проц. на 31,875.000 зр.

Перегляд полїтичний.

Палата панів ухвалила провізоричний буджет, додатковий кредит в прелїмінари державнім на поменшї зелїзницї, закон о жандармериї, закон о пупілярнім обезпеченю облїґаций зелїзничих галицкого банку краєвого, закон о ревізиї катастру податку ґрунтового і закон о конкуренциї церковній. На вечірнім засїданю, по промові мінїстра торговлї, ухвалила Палата без дебати в другім і третім читаню закон о відпочинку недїльнім. Відтак президент мінїстрів кн. Віндішґрец заявив, що на основі Найвисшого призволеня, закриває засїданя парляменту.

Криза в угорскім кабінетї все ще не притихла. Budap. Corr. і Pest. Lloyd доносять, що президент мінїстрів Векерле подав на оногдашнїй авдиенциї у Є. Вел. Цїсаря формальну просьбу о димисию. Монарха застеріг собі рішенє в сїй справі. Бюро кореспонденцийне доносить, що Найясн. Пан прийде по Різдвяних сьвятах до Будапешту і тогди аж вияснить ся ситуация.

Наслїдник варшавского ґен.-ґубернатора ще доси не іменований, але все ще удержує ся чутка, що ним буде ґр. Шувалов, амбасадор в Берлинї. Говорено, що іменованє єго опізнило ся в наслїдок того, що цїсар Вільгельм, котрий єго дуже любить, хотів єго задержати в Берлинї. Fremdenblatt однакож доносить, що вість са єсть безосновна. Тепер же говорять, що Шувалов має аж в січню бути іменований ґен.-ґубернатором і обняти свою посаду. Рівночасно зі зміною ґен.-ґубернатора має настати також і зміна шефа ґен.-ґубернаторскої канцелариї і цензора, котрим єсть доси Янкуліо. Говорять також, що й виленьский ґен.-ґубернатор Оржевский має одержати димисию.

В Болгариї прийшов до власти новий кабінет під давною президиєю Стоілова. Коли попередний кабінет Стоілова подав ся був до димисиї, поручив князь Радославову утворенє нового кабінету; се єму однакож не удало ся з причини опору мінїстра війни, Петрова, котрий заявив, що не буде засїдати в кабінетї з нїяким цанковістом. Місия Радославова тогди розбила ся, а Стоілов зложив новий кабінет.

Після наспівших з Тиєн-тсину до Парижа вістий настав у хіньскім войску страшенний переполох. Зачувати, що Японцї обійшли войско хіньских ґенералїв Тонґа і Чінґа, стоячих коло Нінчанґ і Вучанґ, недалеко Шанґаїтванґ там, де кінчить ся зелїзниця з Тиєнтсину і великий хіньский мур. Хінцї не можуть їм ставити опору. Японьска аванґарда підходить вже під крiпость таку, де має бути лиш по 14 ґранатів на кожду пушку.

Новинки.

Львів дня 22 грудня.

— **Перенесеня.** Асистенти почтові: Мариян Томко перенесений з Кракова до Закопаного, Адам Єзерский зі Станїславова до Кракова, а Стан. Антош з Залїщик до Коломиї. Официял почтовий Богданї перенесений з Кракова до Вадович, а официял Тадей Рихлик з Горлиць до Кракова на двірци.

— **Громадї міста Золочева** відписало Мінїстерство просьвіти шкільні престациї на ґімназию, почавши від 1882 р. разом з залеглими процентами та увільнило єї на будуче від плаченя дальших престаций по 4000 зр. річно. Цїла сума відписаних престаций виносить 62.000 зр. Длятого громада міста Золочева буде могла викінчити розпочату перед двома роками будову 6-кл. школи для хлопців і дївчат.

— **З Просьвіти.** На засїданю головного видїлу Просьвіти дня 12 с. м. під проводом о. А. Тороньского полагоджено отсї важнїйші справи: Принято до відомости справозданє відпоручника видїлу п. К. Паньківского на загальний збір філїї Просьвіти в Самборі і ухвалено при тій нагодї кілька внесень, що мають розбудити житє у філїях товариства взагалї. Порішено зажадати на основі статута справозданя за сей рік від тих філїй і читалень, котрі єго доси ще не предложили. Принято до відомости, що книжочка за грудень „Народно-руский катихизм“ укладу п. Врецьони вже напечатана. Поручено редакцию Календаря Просьвіти на рік 1896 тому самому комітетови, що укладав Календар на рік 1895. Принято з признанєм до відомости взірцево виладжене справозданє читальнї Просьвіти в Повітнї, де членами суть по-найбільше просьвічені парубки. По полагодженю дрібнїйших справ адмінїстрацийних принято до товариства 32 нових членів.

— **Зміна властителїв.** Маєтність Камінку струмилову купив від ґр. Мирової ґр. Андрій Потоцкий за 2,300 000 зр.

— **Нові маґазини тютюну.** Мінїстерство скарбу оголосило розпорядженє, що на основі найвисшого дозволу будуть отворені нові склади тютюну в Перемишли, Ряшеві, Станїславові, Новім Санчи, Вадовицях, Коломиї, Сяноцї і в Самборі.

— **Засуд.** В справі крадежи Рудого в тернопільскій касї ощадности фотограф А. Сїлькевич криво присяг. За се засудив єго тепер суд на пів року вязницї.

— **Добрий спільник.** У Гриманові дрогобицкого повіта Маковский мав якісь інтереси з

викрило дуже мало нового, а й не богато було сьвідків до переслухуваня. Єго капралї і товариші з касарнї, що на жадане дивізиї були по части заприсяжені, не знали нїчого сказати. Лише в тім годили ся їх зізнаня, що Шафранек вправдї дурний, але цїлком не в такім степени, щоби не знав, що робить; дальше заявили, що обжалований був в послїднім часї тихійший і більше замкнений сам в собі, як звичайно та що все мовчав і думав; они мали пересьвідченє, що у него була вже давно гадка втікати і він лагодив ся до того. Обставина, що Шафранек прийшов на дворець як раз перед відходом поїзду, та що він мав коло себе, против припису, більше як десять марок гроший *) вказувала, що їх здогади були майже цїлком певні.

Відтак переслухано жандарма, бувшого вояка, підофіцира. Він зізнав під службовою присягою, що Шафранек, коли єго арештовано, мав відповісти на питанє, що не хоче вернути назад до компанії.

Авдитор, старий, добродушний чоловік, перебирав акти з розпукою: — Я хотів би вам так радо помочи, менї вас жаль, але я не можу, то було би против закона.

Ще при послїднім переслуханю хотів обжалованого ратувати: — Нагадайте ся добре, може можете сказати що на своє оправданє, може таки що прийде вам на гадку.

Але Шафранек не знав нїчого, він вийшов, бо случайно були отворені двері, а поїхав до дому, бо случайно від'їздив поїзд в єго рідні сторони. Отсе все, можуть єму вірити, або нї.

— Може хочете як небудь боронити ся? — питав авдитор. — Ви можете боронити ся або письменно, або можете попросити якого офіцира, щоби взяв на себе вашу оборону. Напишете оборону?

— Я не умію писати. — Він погадав зі страхом на свою житепись, та-ж задля неї він утїк.

— Може є в вашім полку офіцир, до котрого чуєте особливе довіре і може хочете, щоби він вступив ся за вами?

Він не знав нїякого, а ті, котрих знав, насьмівали ся з него заєдно, що-ж они єму поможуть?

Потім зійшов ся воєнний суд: майор, два капітани, два лейтнанти, три підофіцири і стілько-ж рядових. По заприсяженю судиїв, перечитано обжалованому ще раз всї акти, а відтак спитали єго, чи не має ще що нового додати на свою оборону. Відповів „нї“ і єго відведено назад до арешту.

Тепер розпочав авдитор свої виводи. Оповів коротко зміст актів, з котрих ясно виходило, що Шафранек мав намір утечи на все з войска. То доказали власні зізнаня обжалованого і переслуханє заприсяженого жандарма. На своє оправданє не міг обжалований нїчого навести, крім своєї дурноти, котра знов після заявлень єго товаришів не така велика, як обжалований хоче представити. Однако — як все на те показує — Шафранек ограничений чоловік, і длятого він вносить, щоби примінити до него лагодячі обставини. Але мимо того сама провина не зміняє ся і мусить бути карана після §§. 69 і 70 войскового карного закона:

„Хто допустить ся провини недозволеного віддаленя ся в намірі, щоби увільнити ся на все від законом приписаного і перенятого на себе обовязку войскової служби, має бути караний за дезерцию.

Дезерция карає ся вязницею від шістьох місяців до двох лїт. Крім вязницї за дезерцию, належить засудити провинившого ся і на перенесенє єго до другої кляси войскового стану“.

Він вніс, щоби обжалованого покарати найнизшою карою шістьох місяців вязницї і другою клясою.

Наступила нарада судиїв після їх ранґ і завела ся горяча суперечка задля ріжницї поглядів. Чувство, що всїми заволодїло, було глубоке співчутє для обжалованого, що своєю щиростю, честною заявою зробив на всїх судиїв дуже користне враженє. І звідки взяла ся у того чоловіка така страшенна глупота? Чи не можна вже нїяк було сказати, що єго провина лиш „самовільне віддаленє ся?“ Але авдитор

---

*) Одна пруска марка має наших 60 кр.

возьним Кухарским і его жінкою Розалією. Торік Маковский посварив ся з Кухарскими і в злости стрілив до Розалії та зранив ей в ухо. За те відпокутовав у вязници 15 місяців і недавно вийшов на волю. Але на Кухарских мав таку злість, що дня 14 грудня пополудня зайшов до Кухарских з револьвером, застрілив его і ей і втік з міста. Поліция стала доганяти Маковского. Коли він замітив, що не буде міг утечи, стрілив ще й до себе, але не забив ся, тілько зранив ся тяжко. Небезпечно мати такого спільника до торговлі.

— **Огні.** В лісній Воли коло Глогова згоріло господарство вартости 450 зр. — В Маковій, пільзненьского повіта, згоріла стодола Ізаака Сроки, вартости 500 зр. Очивидно, якийсь незнаний чоловік підпалив стодолу, бо тіло его спалене на уголь найдено в стодолі. — У Волици гніздичівскій, в жидачівскім повіті, згоріла стайня і стодола Горна. Шкода обезпечена на 600 зр. виносить около 300 зр. Здає ся, що сам Горн або его син Шміль підложив огонь. — На фільварку в Острові, ярославского повіта згоріла стайня, в котрій було 26 худоби, і сіно. Шкода виносить 4830 зр., а була обезпечена на 3150 зр. — В Стінці, бучацкого пов., згоріла стайня і збіже Мойсея Черета. Шкода виносить 1900 зр., огонь був мабуть підложений. — В Лазарівці, бучацкого повіта, огонь знівечив девять будинків Шмирка і Латина. Шкода 1800 зр. — В Острівци, теребережского пов., був 30 м. м. огонь, що наробив шкоди на 1.830 зр.

— **Нещасні пригоди.** Слуга Катерина Орищак при улици Замарстинівскій ч. 22 у Львові впала при митю вікон з другого поверха на улицю і смертельно потовкла ся. — В Ганачівці перемишляньского пов. зрубаний бук убив Грицька Криська. — Так само погиб Іван Вонсович з Гутиска брідского. — Гриць Шимків господар з Боберки, турчаньского повіта, ліз по драбині на стайню, притім упав і потовк ся так, що до чотирех днів помер. — Селянин з Річиці Семко Ключковский віз бочку спірітусу до двірця зелізничого в Угнові, а що був пяний, вивернув віз так, що бочка впала з воза і забила его самого. — В Яслисках сяніцкого пов. попарила ся нафтою Фрайда Райх, 20-літна дівчина. Мучила ся цілий місяць і дня 5 с. м. померла. — В Жадовичах, перемишляньского повіта селянка Софія Орлович заснула собі дня 7 с. м. так твердо, що задушила свою тримісячну дитину. — В Доброводах, збаражского повіта, втопила ся 12-літна дівчина Параньска Будник, котра була несповна розуму.

— **Померли:** Йосифа Катерина Заклиньска, двова по пароху в Мариямполи, властителька реальности в Станіславові, проживши 68 літ. — Дд. Фердинанд Зьрудловский, пенсионований професор права римского в університеті львівскім, муж учений, в 51-ім році житя.

Господарство, промисл і торговля.

Товари корінні.

(Дальше).

2. З в о з д и к и.

На молюцких островах, (первістно на Тернате і кількох других поменших), росте вічно зелене, 4 до 10 метрів високе дерево звоздикове, котре належить до того самого рода, що мирта або звістна у нас загально фуксия. Пень дерева доходить до півтора метра висоти, а відтак розростає ся в галузе, котре творить стіжковату корону. На кінци галузок вирастає на переміну по три прутики, а на кождім з тих прутиків вирастає знов по три цьвіти. Тоті цьвіти своїм видом нагадують трохи цьвіт фуксиї, лиш що они значно менші від сего цьвіту. На цьвіточнім прутику стоїть насамперед мясиста, подовгаста чашечка, котра виходить в чотири грубі листочки, а на тій чашечці межи ей листочками єсть віночок з чотирох, білих як молоко листочків. Чашечка єсть зразу сивава, а опісля червона, колиж засхне, то єсть брунатна. Білі листочки у віночку, заким зовсім розцвитуть ся, суть сгулені до купки і творять ніби маленьку баньочку межи чотирома кінчиками чашечки. Цілий отсей цьвіт дає нам то коріне, котре в торговля називаємо звоздиками задля того, що они своїм видом нагадують коротенькі з грубими головками гвозді. Цьвіт звоздиковий збирає ся тогди, коли він на стілько розвинув ся, що білі листочки в чашечці утворили баньочку і ще не порозгинали ся. Тогди або зривають цьвіт руками або збивають его жердками, общипують з него прутики і сушать в тіни. З одного дерева збирають около півтора кіля сухих звоздиків. До вивозу пражать ще звоздики на легкім огни і досушують на сонци.

Доброта звоздиків і сорти їх. Звоздики мають в собі головно два творива, котрі надають їм властивий їм запах і смак та становлять їх доброту, а то: летучий (етеричний) олієць, званий олійцем звоздиковим, котрого буває в них до 25 процент і звоздикова живиця, або каріофілін. Олієць той і живиця разом надають звоздикам сильного запаху і острого пекучого смаку. Олійцю найбільше в тих звоздиках, що ще не зовсім розцвили ся. Длятого то добрими звоздиками уважають ся лиш ті, що мають кругленькі головки з нерозцвивших ся ще листочків. Коли на такий звоздик потиснути нігтем понизше головки, то з него повинен вийти олієць; знак то, що звоздики не суть ще старі. Впрочім пізнати добрі звоздики по їх сильнім запаху і пекучім корінім запаху. Крім того повинні они бути повні, мясисті, темно-брунатної барви і без тих прутиків, на котрих цьвіт держить ся. Такий прутик, котрий держить ся цьвіту, пізнати легко по тім, що він єсть значно тонший від самого звоздика і вже від слабого потисненя легко від него відпадає. Звоздики пробують ще й на воду; пущені на воду повинні они плавати головкою до гори.

В торговли розріжняємо головно три сорти звоздиків: 1) звоздики Амбоіна, названі так від молюцкого острова того імени, або звоздики королівскі, найліпша сорта; 2) Пінанґ, великі обильні в олієць; 3) сансибарскі звоздики, ясні майже жовто-брунатні, у нас нині найбільше уживані. До підлих сорт належать: індийскі звоздики голяндскої компанії, без головок і з многими прутиками; каєнскі звоздики, з міста Каєн у французскій Ґуяні в полудневій Америці, бурбоньскі і батавскі. Рідше появляють в торговли т. зв. маточні звоздики; єсть то звоздиковий овоч, котрий вирастає з чашочки, коли она відцвите. Овоч той буває подовгасто круглий, має на вершку чотири кінчики, а в середині одно темно-брунатне зерно.

Ужиток звоздиків, їх переховуване, фальшоване і торговля ними. Звоздиків яко кориня уживає ся за приправу до многих страв, тіста і компотів, до фабрикациї лікерів і перфум. Звоздики скріпляють орґани травленя і длятого уживають ся яко лік від недуг желудкових і кишкових; з них вирабляють т. зв. ароматичну або корінну тинктуру, котрої уживають від нестравности. Олієць звоздиковий, котрий вирабляють з правдивих і маточних звоздиків та з прутиків, на котрих сидять цьвіти, уживає ся до фабрикациї лікерів і на тинктуру до зубів. Олієць сей єсть темно жовтої барви, пахне сильно звоздиками, має смак пекучий, а капля его пущена на воду потапає.

Головну вартість звоздиків становить линучий олієць, длятого при переховуваню звоздиків треба зважати на то, щоби той олієць значно з них не улітав; їх треба длятого держати в замкнених начинях і на холоднім але на сухім місци.

Цілі звоздики фальшують в двоякий спосіб: або витягають з правдивих звоздиків етеричний олієць, через що они тратять запах і смак, або роблять штучні звоздики з мішанини потовчених правдивих звоздиків, муки, ґуми і т. д. Звоздики такі досить легко пізнати по тім, що они у воді падуть зараз на спід, а відтак, коли штучні, то й розмакають. Правдиві звоздики держать ся верх води раз длятого, що в них єсть олій і доокола них творять ся баньочки з воздуха, що держать їх верх води, а відтак єсть ще на кождім головка з білих листочків; фальшовані не мають тої головки, а все-ж таки змішані з правдивими легко входять в продаж. Правдиві звоздики пізнати ще й по тім, що коли їх перерізати повздовж, то їх береги суть темно-брунатні, а середина ясна. Найбільше фальшують товчені звоздики, до котрих подібно як до перцю домішують всіляку всячину, головно потовчені прутики звоздикові, виолієні звоздики, мякини з мікдалів, муку і т. д.

Звоздики росли первістно лиш на чотирох молюцких островах, а Голяндці заборонили були під карою смерти вивозити деревця на инші острови. Мимо того удало ся Французам в 1770 р. викрасти деревця і пересадити їх на острови Сейчелї і Бурбон, а опісля й в Каєн в Америці. Пізнійше пересаджено звоздики на острів Сансибар і звідси приходить нині найбільша маса. В 1890 р. випродукував сам Сансибар яких 12 міліонів кільоґрамів звоздиків. Торговля сими звоздиками іде у нас через Триєст. Головним ринком для торговлі звоздиками з Амбоіни єсть Льондон. Амбоіна продукує річно около 600.000 фунтів.

ТЕЛЄҐРАМИ.

Атини 22 грудня. В Аталянті дало ся вчера почути сильне землетрясене з страшним підземним шумом.

Букарешт 22 грудня. Російский ґенерал Кутусов нотифікував вчера на торжественній авдієнциї у короля вступлене на престол царя.

Софія 22 грудня. Стоілов утворив новий кабінет, в котрім Стоілов, Начович, Ґешов і Петров задержали свої теки, Величков обняв теку міністерства просьвіти, теперішний аґент дипльоматичний Минчевич (консерватист) міністерство справедливости, Мадяров (уніоніст) міністерство будівництва. Новий кабінет Стоілова має в собранию забезпечену більшість.

Льондон 22 грудня. Бюро Райтера доносить з Тієн-тсіну, що правительство хіньске по довгім надумуваню ся і спротивлюваню ся постановило вислати до Япону свого повномочника в справі заключеня мира.

За редакцию відповідає Адам Крехо(в)ецкий.

вказав на закон і на присягу, що судиї мають судити справедливо без огляду на особу.

Таким чином засуджено Шафранка так, як вносив авдітор.

Коли авдітор по скінченім суді ішов до дому, сказав до майора: „Ціла справа була би могла скінчити ся на нічім. Богато пересліпив тут офіцир, що вів перше слідство; він міг був легко так повести справу, що обжалований був би дістав всего кілька днів арешту. Але тим молодим людям не стає часто досьвіду і знаня людий, они гадають, що надто великою строгостию прислугують ся комусь. А однако я цілком пересьвідчений, що офіцир списав протокол як найсовістнійше“.

Тиждень опісля надійшло потверджене вироку. Коли о нім повідомлено Шафранка, він заточив ся. Шість місяців вязниці, котрі по двох літах має надслугувати! Нечесть, яка лежала в перенесеню его до другої кляси войскового стану, він аж тоді порозумів, коли доглядач вязниці зірвав ему „рожу“ з шапки і з погордою кинув ему відтак шапку під ноги.

На другий день найшов підофіцир трупа в казни; з простирала зробив собі Шафранек мотузок і повісив ся на вікні.

Коли наспіла про се вість до полку, скористано з сеї нагоди, щоби поучити вояків, яку ганьбу приносить самоубийство і на тім скінчила ся ціла історія.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.